Національний банк України

Чотири роки Реформи фінансового сектору

Оновлення та статус виконання Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року

Національний банк України

Київ, 5 липня 2018 р.

Із 2015 року Комплексна програма 2020 є інструментом координації дій регуляторів з реформування та розвитку фінансового сектору

2014

- ✓ Затверджена Стратегія реформування банківської системи

2015

- ✓ Комплексна програма (КП) 2020 розроблена та затверджена НБУ, НКЦПФР, НКФП, ФГВФО
- ✓ Розпочата робота Цільової команди з упровадження реформи фінансового сектору

2016

- ✓ Структурування та реалізація проектів КП 2020

2017

- ✓ Перше оновлення КП 2020
- ✓ Створення Реєстру заходів КП 2020 із закріпленням відповідальних осіб регуляторів

2018

- ✓ Друге оновлення КП 2020
- ✓ Оновлений реєстр проектів

2019

- ✓ Підведення підсумків реалізації КП 2020
- ✓ Звіт на Національній раді реформ
- ✓ Підготовка нового стратегічного документу

2020+

- ✓ Реалізація заходів нового стратегічного документу

! Наприкінці 2019 року планується звіт Національного банку та регуляторів фінсектору щодо реалізації КП 2020 та презентацію нового стратегічного документу розвитку фінансового сектору на 2020-2025 рр.

Реформування фінансового сектору України знаходиться на різних етапах для кожного з секторів, для банківського це – етап розбудови

Більшість проектів КП 2020 уже реалізована одним або кількома регуляторами

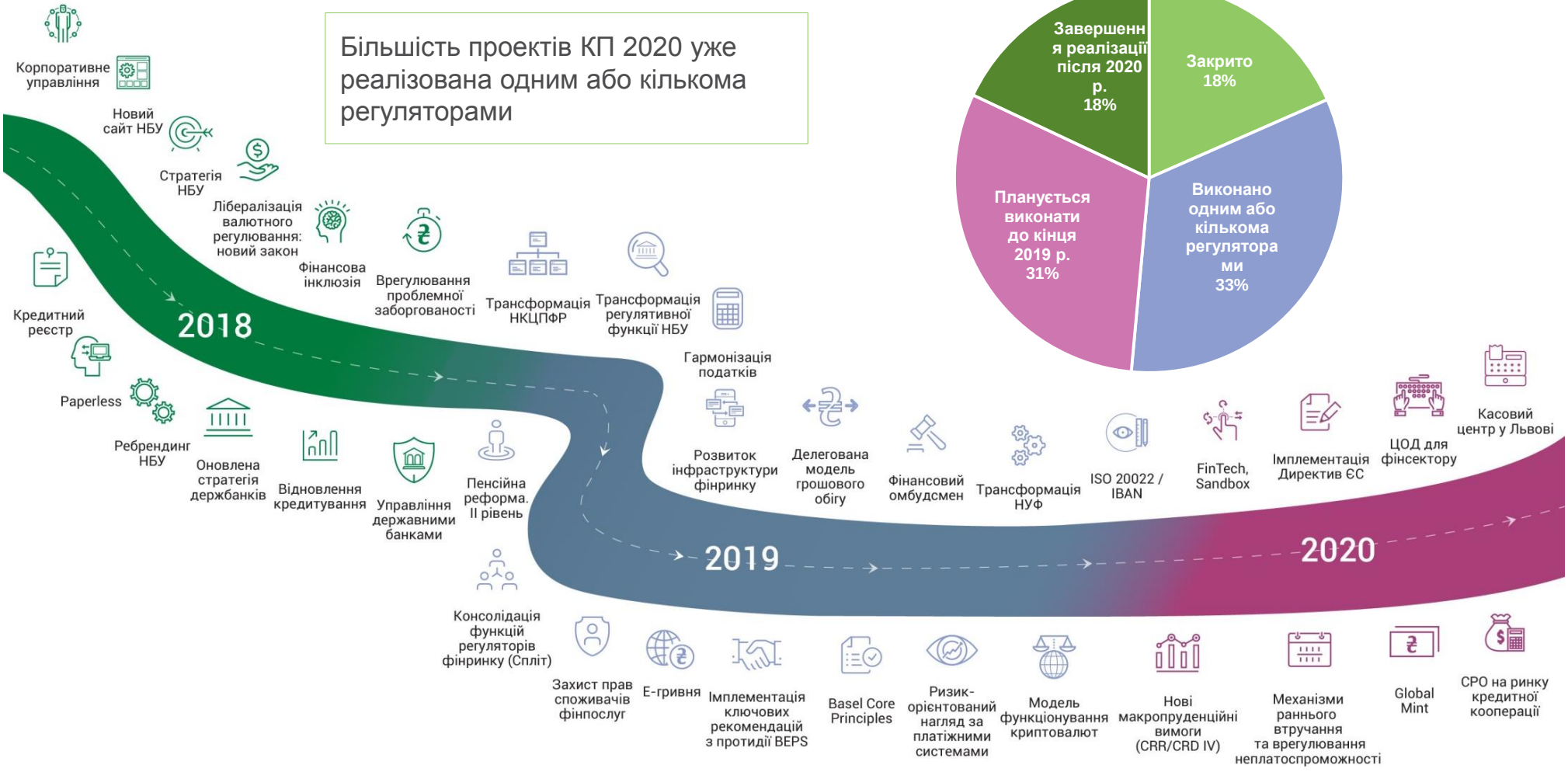

! Після завершення активного періоду великих зрушень у реформі більшість проектів перейшли на стадію реалізації, у т.ч. імплементації законів і розробки підзаконних актів

Основні КПЕ Комплексної програми показують позитивну динаміку …

	2014 [1]	2017 [1]	2020 [1]
Споживча інфляція (у річному вимірі, %)	24,9%	13,7% ↓	5% ± 1 п. п.
Міжнародні резерви (млрд. дол. США)	7,5	18,8 ↑	Відповідно до програми співпраці з МВФ
Рівень готівки в економіці (М0/ВВП)	17,8%	11,4% ↓	Не вище 9,5%
Рівень безготівкових розрахунків[2]	25,0%	39,3% ↑	55%
Рівень доларизації депозитів[3]	47,8%	44,9% ↓	Нижче 40%
Рівень номінальних ставок за новими кредитами у гривні[4]	17,6%	16,4% ↓	Не вище 12% річних

[1] Значення показників вказано на кінець року
[2] Частка безготівкових операцій у загальному обсязі операцій із використанням платіжних карток
[3] За банківськими депозитами резидентів (крім інших банків та Національного банку України)
[4] Середньозважені ставки за новими кредитами резидентам (крім інших депозитних корпорацій) в річному обчисленні, %.

… однак певні показники дещо відстають від загального тренду

	2014 [1]	2017 [1]	2020 [1]
Співвідношення кредитів до депозитів (валові кредити)	150%	115% ↓	Не вище 110%
Рівень проникнення страхування[2]	1,4%	0,75% ↓	0,75%
Частка прийнятих активів у загальних активах страховиків, усього[3] та в т.ч.:	47% [4]	54,4% ↑	Не нижче 60%
• **СК “life”**	80% [4]	84,8% ↑	Не нижче 85%
• **СК “non-life”**	39% [4]	46,4% ↑	Не нижче 50%
Активи другого рівня пенсійної системи[5]	0%	0% →	Не нижче 2%
Активи публічних ICI[6]	0,1%	0,01% →	Не нижче 10%

! Відставання показників розвитку накопичувальної пенсійної системи та ринку спільного інвестування пов’язане з затримкою у прийнятті законодавчих актів

[1] Значення показників вказано на кінець року; [2] Частка страхових платежів без вхідного перестрахування / ВВП; [3] Частка прийнятних активів у загальних активах страховиків; [4] Дані показника надані на кінець 2015 року; [5] Відношення активів до ФЗП учасників другого рівня пенсійної системи; [6] Співвідношення активів публічних ICI до ВВП

Законодавча підтримка реформи з боку парламенту за рік – 12 прийнятих законів

Прийняті фінансові Закони
(за друге півріччя 2017 р. – перше півріччя 2018 р.)

1983-VIII
про squeeze-out та sell-out
Вступив в дію 06.01.2018р.

1984-VIII
про корпоративні договори
Вступив в дію 18.02.2018р.

А.10, С.3, А.6/2 корп.упр-ня розкр. інф-ії нагляд за НФУ

2147-VIII
про захист прав і свобод у суді

А.11 відновлення кредитування

2245-VIII
про зміни до Податкового Кодексу

А.12 вирішення питання з NPL

6027-д про відновлення кредитування

А.11 відновлення кредитування

2277-VIII
про Кредитний реєстр НБУ

А.17 Кредитний реєстр НБУ

2155-VIII
про електронні довірчі послуги

B.13/2 Bank ID

2164-VIII
про бухоблік та фінансову звітність

А.10, С.3, А.6/2 корп.упр-ня розкр. інф-ії нагляд за НФУ

2210-VIII
про розкриття інформації та вдосконалення емісії ЦП

А.10, С.3, А.6/2 корп.упр-ня розкр. інф-ії нагляд за НФУ

2258-VIII
про аудит фінзвітності та аудиторську діяльність

А.10, С.3, А.6/2 корп.упр-ня розкр. інф-ії нагляд за НФУ

6141
про залучення іноземних інвестицій
знаходиться на підписі у Президента з 25.05.18

А.15, А.19 інфрастр. ринків капіталу

8152
про валюту і валютні операції
Підписаний Президентом 04.07.2018 р.

А.2 валютна лібералізація

Карта пріоритетних проектів НБУ включає в себе проекти усіх функціональних блоків центрального банку

Блок Голови	Пруденційний нагляд	Монетарна стабільність	Ринкові операції	Розрахункові операції	Фінансово-адміністра-тивні операції
Перерозподіл функцій регулято-рів (проект SPLIT) (B.4/2)	**Новий нагляд**[1] (A.6, B.5)	**Макропруденційна політика** (A.4, A.5)	**Лібералізація валютного регулювання** (A.2)	**Cashless economy** (A.9)	**Внутрішня трансформація НБУ** (B.4)
Фінансова грамотність та інклюзія (C.1)	**Спрощення механізму злиття банків** (A.6-xi)	**Адекватна звітність** (A.7, B.12)	**Розвиток інфраструктури ринків капіталу** (A.15, A.19)	**Перехід на стандарти ISO20022, в т.ч. IBAN** (A.9-VI)	**IFRS 9** (A.7-v)
Відновлення кредитування (Захист прав кредиторів та інвесторів; Вирішення питання NPL) (A.11, A.12)				**Інфраструктура та оверсайт ПС** (A.9-XI, A.16/1)	**Open Data** (B.13)
Система захисту прав споживачів фін. послуг (C.4)	**Стратегія реформування та корп. управління держ. банків** (A.10/1)			**E- ідентифікація та Bank ID** (B.13-IV)	**Paperless** (A.22, B.13-xi)
	Кредитний реєстр (A.17)				
	Впровадження заходів з протидії BEPS та приєднання до MCAA CRS (A.7-IV)				

Проект в процесі реалізації
Основну фазу проекту завершено
Нові пріоритетні проекти або напрями

Реалізація проектів пов'язана із прийняттям законопроектів

Принципи пріоритезації проектів:

- проекти, що мають системний вплив на фінансовий сектор

[1] Проект з нового нагляду включає заходи: A.4, A.6, A.7, A.10, B.5.

За звітний період було реалізовано (основна фаза проекту) 4 проекти, наразі до пріоритетних додані іще 2 проекти.

У рамках пріоритетних проектів за минулий рік з боку НБУ були досягнуті наступні результати

1 2

Напрями КП 2020	Виконані дії
А. Забезпечення стабільності та динамічного розвитку фінансового сектору	• Прийнято ВРУ у 2 читанні **закон «Про валюту і валютні операції»** (А.2) • Запроваджено новий **пруденційний норматив ліквідності банків LCR** для банків 15 лютого 2018 року (А.4, А.5). Із 01 червня 2018 р. розрахунок нормативу здійснюється в тестовому режимі. • Впроваджено в промислову експлуатацію **СЕП-3** (А.9) • Завершено створення моделі для аналізу бізнес моделі банків, оновлені підходи до оцінки капіталу та ліквідності, автоматизовано стандартні звіти з банківського нагляду (А.6, В.5) • **Запроваджено кредитний реєстр НБУ**. Прийнято Закон України (№2277-VIII від 6 лютого 2018 р.) щодо Кредитного реєстру НБУ (А.17) • Затверджено методологію по розрахунку економічних нормативів для банків України згідно вимог МСФЗ та переведено банківську систему України на новий План рахунків для організації бух. обліку відповідно до МСФЗ 9 (А.7) • Розроблено та впроваджено в експлуатацію необхідні модулі АРМ "Контроль" для забезпечення подання звітності у форматі XML (А.7, В.12) • Впроваджено пілотний проект **делегованої моделі грошового обігу** в регіонах (А.9) • Закладено фундамент для сталого розвитку **НПС «Простір» до 2022 року** (А.9) • Запроваджено безконтактну оплату картками «ПРОСТІР» у міжбанківському режимі (А.9) • Схвалено **стратегію реформування державних банків** (А.10/1) • Внесено зміни до Податкового кодексу України у частині скасування для банків ліміту розміру резервів (25%) та включенням до оподаткування перехідних сум резервів (А.11, А.12) • Підписано **Меморандум з НКЦПФР** стосовно співробітництва у розвитку інфраструктури ринків капіталу в Україні (А.15, А.19)

У рамках пріоритетних проектів за минулий рік з боку НБУ були досягнуті наступні результати

1 2

Напрями КП 2020	Виконані дії
B. Розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового сектору та ФГВФО	• **Затверджено Стратегію НБУ** на середньострокову перспективу (B.4) • Створено **«Customer Service»** для звернень фінансових установ (B.4) • **Запущено бета-версію нового сайта НБУ** (B.7) • **Розроблено модель віддаленої ідентифікації** для банків та комерційну модель використання BankID (B.13) • **Запроваджено електронний підпис в банківській системі України** (B.13) • **Відкрито 26 сетів (більш ніж 130 тис. показників) даних у машиночитаному форматі** (XML, JSON), які доступні через API на сайті НБУ (B.13) • Розроблено та впроваджено в експлуатацію необхідні модулі АРМ "Контроль" для забезпечення подання звітності у форматі XML (A.7, B.12)
C. Захист прав споживачів фінансових послуг та інвесторів	• Проведено перший форум з фінансової інклюзії **Finclusion.UA** (C.1) • Проведено **Roadshow з фінансової обізнаності** у п'ятьох містах України (Одеса, Львів, Дніпро, Харків, Полтава) (C.1) • Розроблено концепцію та дорожню карту **розбудови функції захисту прав споживачів** в НБУ (C.4) • Розроблено структуру **Програми з підвищення фінансової грамотності** та винесено на розгляд Правління верхньорівневі цілі (визначення якісних KPIs для програми з фінансової грамотності) (C.1)

! Під час другого оновлення Комплексної програми 2020 закрито 24 дії, у тому числі із розвитку фінансового ринку – 15 дій, розбудови інституційної спроможності регуляторів – 6 дій, захисту прав споживачів та інвесторів – 3 дії

Оновлення Комплексної програми у 2018 році обумовлене появою нових ініціатив у фінсекторі та переглядом строків виконання довгострокових проектів

1 2 3

Заходи	Нові дії
Удосконалення ліцензування банків та НФУ (A.6/2)	• Комплексний перегляд правового регулювання реєстрації та ліцензування банків • Електронний реєстр генеральних ліцензій на валютні операції та реєстр ліцензій, виданих фінансовим компаніям на веб-сайті НБУ • Запровадження нової концепції ліцензування переказу коштів та реєстрації платіжних систем згідно директиви PSD II
Імплементація ключових рекомендацій ОЕСР з протидії BEPS (A.7/1)	• Удосконалення контролю за трансфертним ціноутворенням • Запровадження звітності у розрізі країн для міжнародних груп компаній • Приєднання до автоматичного обміну фінансовою інформацією за стандартом CRS • Запровадження правил оподаткування контрольованих іноземних компаній та обмеження витрат на фін. операції з пов'язаними особами • Запровадження правил з оподаткування постійних представництв та заходи стосовно запобігання зловживанням у зв'язку із застосуванням договорів про уникнення подвійного оподаткування
Розвиток безготівкових розрахунків (A.9)	• Розвиток інфраструктури платіжного ринку України у відповідності до вимог PSD II • Пілотний проект з випуску НБУ електронних грошей (е-гривня) • Запровадження єдиних стандартів для здійснення платежів із використанням QR-кодів для учасників ринку

! Під час оновлення до Комплексної програми 2020 було включено **48 нових дій**, у тому числі із розвитку фінансового ринку – 39 дій, розбудови інституційної спроможності регуляторів – 3 дії, захисту прав споживачів та інвесторів – 6 дій

Оновлення Комплексної програми у 2018 році обумовлене появою нових ініціатив у фінсекторі та переглядом строків виконання довгострокових проектів

1 2 3

Заходи	Нові дії
Розвиток ринку FinTech (A.16)	• Створення sandboxes для стимулювання розвитку FinTech-компаній • Розвиток краудфандингу та врегулювання його діяльності відповідно до законодавства України
Розвиток ринку цінних паперів та деривативів (A.13)	• Впровадження порядку ведення та впровадження централізованого реєстру виданих векселів • Визначення моделі регулювання ринку криптовалют
Розвиток інфраструктури фінансового сектору (A.15)	• Нова Стратегія розвитку Німецько-українського фонду до 2020 року • План-графік трансформації НУФ в Агентство розвитку малого та середнього підприємництва
Розвиток інфраструктури ринків капіталу (A.19)	• Запровадження консолідованої системи трансакційних звітів, уніфікованої для різних класів активів, з урахуванням вимог MMSR, EMIR, MIFIR, SFTR, CSDR, REMIT
Механізми врегулювання неплатоспроможності (A.23)	• Запровадження механізмів взаємодії в частині раннього втручання в діяльність банків до стадії проблемності • Зменшення строків початку виплат гарантованої суми відшкодування • Зміна суб'єктного складу осіб, які мають право на відшкодування, та збільшення суми відшкодування

Оновлення Комплексної програми у 2018 році обумовлене появою нових ініціатив у фінсекторі та переглядом строків виконання довгострокових проектів

1 2 3

Заходи	Нові дії
Єдині стандарти звітності (B.12)	• Створення інфраструктури щодо обміну інформацією між банками та державними реєстрами з метою зменшення кредитних ризиків
Фінансова інклюзія (C.1)	• Розробка національної стратегії підвищення рівня фінансової обізнаності • Здійснення заходів щодо підвищення фінансової обізнаності населення • Впровадження механізму застосування методики оцінки ефективності національної стратегії з підвищення фінансової обізнаності
Розкриття інформації емітентами ЦП та НФУ (C.2)	• Створення загальнодоступної інформаційної бази даних НКФП для доступу споживачів фін. послуг до інформації про діяльність фін. установ • Запровадження практики розкриття небанківськими фінансовими установами інформації про фінансову установу
Захист прав споживачів фін. послуг (C.4)	• Створення компенсаційних механізмів захисту інвесторів та споживачів на ринках кредитних спілок, страхування життя, цінних паперів

Національний банк фокусуватиметься на семи основних напрямах реформи із числа своїх пріоритетних проектів

Проекти / Заходи	Прогалини	Необхідні законопроекти	Наступні кроки
A.2 Лібералізація валютного регулювання	необхідна адаптація НПА	Прийнято Закон про валюту і валютні операції	• імплементація закону - приведення НПА НБУ у відповідність
A.9 Безготівкова економіка	прогалини в законодавстві	Необхідно прийняти ПЗУ **№7270** про платіжні системи та переказ коштів в Україні	• план дій щодо імплементації вимог PSD II • перехід на СЕП 24/7
A.10 Корпоративне управління в держбанках	необхідна адаптація НПА	Прийнято Закон про удосконалення функціонування фінсектору	• Обов'язкове функціонування незалежних наглядових рад у держбанках • налагодження механізмів прийняття управлінських рішень
A.12 Захист прав кредиторів та інвесторів	прогалини в законодавстві	Необхідно прийняти ПЗУ **№8060** Кодекс з процедур банкрутства	• приведення НПА у відповідність • упорядкована процедура банкрутства фіз.осіб по проблемн. кредитами
B.4 Консолідація функцій регуляторів	відсутність повноважень	Необхідно прийняти ПЗУ **№2413а** щодо консолідації регулювання ринку фінпослуг	• передача функцій – 12 місяців • підвищення інституційної спроможності регуляторів
C.1 Фінансова обізнаність та інклюзія	відсутність мандату НБУ	Необхідно прийняти ПЗУ **№2456-д** щодо захисту прав споживачів	• розробка стратегії підвищення фінансової обізнаності • імплементація стратегії
C.4 Захист прав споживачів фінпослуг	відсутність мандату НБУ		• створення функції регулювання та нагляду за ринковою поведінкою учасників фінринку • адаптація Євродиректив у НПА

! Після прийняття законопроектів настає важливий етап кропіткого впровадження їхніх положень, у тому числі у вигляді нормативних підзаконних актів регуляторів